

Ötven felett is frissnek kell maradni

A Középiskolások Művészeti Vetélkedőjéről

A Középiskolások Művészeti Vetélkedőjének története immár ötven évre tekint vissza. Míg a kezdeti szakaszt már több ízben tárgyalták tanulmányok és különféle írások, a 2000-es évek összefoglalása eddig váratott magára. A következő történeti összefoglalóban¹ vázlatosan említésre kerül a kezdeti szakasz, a hangsúly pedig a 2000-es évekre helyeződik, amikor is a vetélkedő nagyobb megújuláson ment keresztül.

A Középiskolások Művészeti Vetélkedője 1967-ben indult egy diákötlet alapján. Bagi Ferenc, a KMV egyik alapítója a *Híd* 1979-es májusi számában így írta le az akkor még Középiskolások Irodalmi Vetélkedőjének szabályzatába foglaltakat: „A Középiskolás Irodalmi Vetélkedő olyan művészi manifesztáció, amely érvényesülési lehetőséget nyújt minden középiskolás fiatalnak, aki érdeklődéssel és alkotó szándékkal fordul a művészetek, különösképpen pedig az irodalom felé.” Majd így folytatta: „Fennállása óta a verseny többször változott. Az első évben mindössze három irodalmi versenyág szerepelt műsoron, és csak gimnazisták vehettek rajta részt” (BAGI 1979; 612). A vetélkedő már az első három évben folyamatosan bővült. Míg az első évben csak önálló vers, próza- és versmondás szerepelt, addig a következőben kritikával, riporttal és humoreszkkal is versenyezhettek a diákok. 1969-ben teret nyertek a képzőművészek és a hangszerszólisták is, 1970-ben pedig plakát- és tévériport-pályázattal, valamint színjátszó csoportok és néprajzi érdeklődésű tanulók versenyével bővül az akkori KMV.

Valójában 1963-ban indult útjára ez a mára fél évszázados történet, ugyanis ekkor nyitották meg a magyar tagozatot az óbecsei gimnázium-

---

¹ A történeti áttekintés egy része Vígi László nyomtatásban meg nem jelent interjúi alapján került lejegyzésre, melyek a jelenleg készülő, ötven évet összefoglaló monográfia alapjául is szolgálnak.

ban. Ide járt mások mellett Kartag Nándor és Varnyú Ilona is. 1966-ban, harmadikos tanulóként Kartag Nándor fejéből pattant ki az ötlet egy irodalmi vetélkedő megszervezésére, amit Károlyi Etelka tanárnő is támogattott, s még abban a tanévben megrendezték a vetélkedőt. 1967-ben Bagi Ferenc lett a gimnázium tanára, ő segítette a továbbiakban Kartag Nándort a szervezésben.²

Bagi Ferenc 1978-ban az Újvidéki Egyetemre került, ahol lektori munkakört töltött be, míg meg nem szerezte doktori fokozatát a Bölcsészettudományi Karon. Ekkor a magyartanárként a helyére lépő Varnyú Ilona vette át a KMV szervezését. Ez az időszak 1978-tól 1996-ig tartott. A tanárok közül ekkoriban Beretka Ferenc és Sági Vera segítette a működést. S bár 1976-ban megfeneklett a vetélkedő, mivel több versenyág megrendezése elmaradt (BORDÁS 1976; 684), 1978-ban az elődöntőkön több mint ezer tanuló vett részt, a döntőbe pedig nyolcvanán jutottak be (BORDÁS 1978; 687). A hetvenes évek végén olyan újításokat vezettek be, mint például a műfordítói vetélkedő, melynek ötletadója Ferenczi Ilona némettanárnő volt; akkoriban ugyanis több fordítói tagozat is nyílt a környék középiskolaiban, és igény mutatkozott a versenyágak bővítésére. Ebben az időszakban került a színművészeti vetélkedő Zentára³, ahol Hajnal Jenő vállalta magára a szervezést. A színművészeti vetélkedő bővült a forgatókönyvírói pályázattal, melyet első évben Ködmön Emese nyert meg, s így ösztöndíjat szerzett a televíziónál. A forgatókönyvírói pályázatból a 2000-es években fejlődött ki a mai filmművészeti kategória. A néprajzi

---

² Rajtuk kívül még az Ifjúsági Szervezet vállalt feladatokat, ami abban az időben megkerülhetetlen volt azok számára, akik fiatalsággal kapcsolatos tevékenységeket akartak folytatni. E szervezet egészen a 80-as évekig támogatója, segítője volt a vetélkedőnek, valamint a helyszínt is biztosította. A plakátok 1978-ig jegyzik az Ifjúsági Otthont mint helyszínt. 1979-től, amikor az Óbecsei Színház (abban az évben Városi Amatőrszínháznak nevezett, majd a későbbiekben Művelődési Házként jegyzett épület) felújítása befejeződött, a helyszín az Ifjúsági Szervezet épületéből átkerült a színházba, ugyanis az akkoriban Varnyú Ilona által vezetett vetélkedő szervezősége úgy látta, a városközpont és a színházterem a legméltóbb hely a vajdasági magyar középiskolások, tanárok és újságírók számára. Amikor 1991-ben létrejött az óbecsei Petőfi Sándor Kultúrkör, ők is besegítettek a szervezésbe. Ekkor a KMV szervezősége a következőkből állt össze: az Óbecsei Gimnázium Kazinczy Ferenc Önképzőköre, a Petőfi Sándor Kultúrkör, az óbecsei önkormányzat, illetve a Képes Ifjúság segítette még a verseny szervezését oly módon, hogy vagy a zsűritagokat nevezte meg, vagy könyvjutalmakat szerzett, s a KMV első díjas műveit külön füzetecskében jelentette meg.

³ Előtte megrendezték Óbecsén, Szabadkán a Népkörben és Topolyán is, de egyik helyen sem talált otthonra, és közönsége sem volt.

vetélkedő helyszíne is Zenta lett, az ottani Thurzó Lajos Oktatási és Művelődési Központ (Nagy Abonyi Ágnes és Bodor Anikó vették át a szervezést). A műfordítói pályázat az újvidéki *Híd* szerkesztőségéhez került, a népzenei vetélkedő pedig Szabó Gabriellának köszönhetően már a kezdetektől, 1990-től Temerinben volt. A plakát- és képzőművészeti, valamint a beszédművészeti és irodalmi pályamunkák bemutatására továbbra is Óbecsén került sor. Az tehát, hogy minden egy helyen maradjon, elképzelhetetlennek bizonyult, hiszen egyetlen szervezői csapatnak ennyi mindegyikre nem lett volna kapacitása.⁴

A 90-es évek elején a határon túli testvérvárosok (Csíkszereda, Szekszárd, Galánta, Csongrád) és más magyarlakta városok (Nagyvárad, Pécs) is bekapcsolódtak a KMV-be. Ezekben az években szóba került az is, hogy a vetélkedőt Kárpát-medence szintűvé kellene fejleszteni, nem feltétlenül óbecsei székhellyel, de ez a kezdeményezés a 90-es évek háborús időszakában nem nyert létjogosultságot. S bár a külhoni kapcsolatok száma csökkent, Csongrádról a mai napig érkeznek vendégek a KMV gálaműsorára, ahol fel is lépnek.

1996-tól 2006-ig Lajber György és Böröcsök László szervezték a vetélkedőt, majd 2006-tól ezt Szilágyi Miklós és Vígi László vette át, akiknek elsődleges célja a KMV felfrissítése, modernizálása volt.

2006 és 2015 között alakult ki az a jól strukturált szervezőcsapat, aki a 2017-es KMV-t is megvalósította. A vetélkedő szervezésén belül egy-egy ember lát el egy adott feladatkört, így mindenki a lehető legjobb teljesítményt tudja nyújtani. Szilágyi Miklós a pályázatok lebonyolításáért, a protokollért és egyéb elnöki feladatokért, Vígi László az elszállásolásért⁵ és az alelnöki feladatokért, Borbély Éva a zsűritagokért, Vígi Sára a PR-ért,

---

⁴ Az, hogy pontosan melyik évben kerültek a végleges helyszínekre a felsorolt kategóriák, jelenleg is kutatás tárgyát képezi, melynek eredményéről a monográfia ad majd részletesebb képet.

⁵ A KMV óbecsei döntőjére érkező diákokat a kezdettől fogva helyi tanulók családjai szállásolták el: a 2000-es évekig a helyi polgárok vállalták a tanárok és vendégek vendégül látását is, majd a 2000-es évek elejétől az önkormányzat különböző szálláshelyeket biztosított nekik. Mára ez teljesen átalakult. A versenyző diákok nagyobb befogadóképességű szálláshelyeken kapnak helyet, mint például a sportszállóban, s a becsei diákok, polgárok már csak ritkán fogadnak vendégeket. Ugyanakkor nem csupán az irodalmi és beszédművészeti ágakban vetélkedő diákok jönnek az óbecsei döntőre: az utóbbi években megnövekedett azon diákok száma, akik Zentán a Középközpontok Szín- és Filmművészeti Vetélkedőjén vagy Temerinben a Középközpontok Népzenei és Néptáncvetélkedőjén lettek díjazottak, de ellátogatnának a KMV egész hétvégés áprilisi döntőjére is, hiszen felismerték azt, hogy itt a legkönyvebb kapcsolatokat építeni.

Hodik Beáta és Tojzán Ákos a kisegítőkért és a recepcióskéért, Oláh Dóra a dizájnért, valamint Vajda Emesével együtt a kiállításért, Berec Sára a fanzine-osokéért, Oláh Tamás a gálaműsorért és a könyvjutalmakért⁶, Karácsonyi Gabriella a meghívók kiküldéséért, könyvekért és sok egyéb dologért felelt, Léphaft Ágnes a mindenes volt, Virág Kiss Anita pedig azt biztosította, hogy minden időben kezdődjön, s a műsorvezetők is időben kézhez kapják a szövegüket. A háttérből és a helyszínről ötletekkel segített Csóke Csilla, Magyar Attila, Szerda Zsófia, K. Kovács Ákos, Lénárd Róbert, Szögi Csaba, Benedek Miklós.

Szilágyi Miklós, a KMV leköszönő elnöke szerint „az elmúlt tíz évben a vezetőség nagyméretű frissítést és modernizálást valósított meg, ez idő alatt számos kisfilm, reklám látott napvilágot, arculatcserét, honlapfejlesztést vittünk véghez, mely mind azt a célt szolgálta, hogy a KMV népszerű maradjon a középiskolások körében. A közösségi hálón való intenzív részvétel is azt jelzi, hogy a KMV-nek mindenben alkalmazkodnia kell az adott időben használt és elfogadott médiafelületekhez és kommunikációs csatornákhöz, hogy minél szélesebb körben ismert maradjon. Az új vezetőségtől igazából én csak ezt várom, és ehhez kívánok sok energiát és türelmet. A KMV mindig is a tavaszról, új ötletekről, kritikus megközelítésről, bontakozó művészekről szólt. Frissnek kell maradni!”⁷

Ötven évvel az indulás után, 2017-re a kezdeti három irodalmi versenyág megtízszereződött, hiszen idén összesen 32 versenyágban próbálhatták ki magukat a diákok. S talán mindössze két versenyág az, mely az évek során elveszítette létjogosultságát, s bár még mindig létezik: évek óta nem volt versenyző, aki verset vagy prózát mondott volna a magyart nem anyanyelvként beszélő tanulók közül.

Az új szervezőbizottságnak nehéz dolga lesz. S bár mindenki a fordítottját gondolja, merem állítani, hogy egy jól működő, népszerű, ked-

---

⁶ A KMV költségeit a kezdetektől támogatók és helyi szponzorok biztosították, a mai napig teljes mértékben nonprofit jellegű, és a szervezői is önkéntesek, akiknek névsorát a gálaműsor idejére kifüggesztik a színház előcsarnokában. A 25. KMV alkalomával a képzőművészeti vetélkedő szervezői (Skrabány Viktorral az élen) körbejárták a vajdasági képzőművészeket, s díjak gyanánt egy vagy több alkotást kértek tőlük. Ez is sikeres kezdeményezés volt, ebben az évben Skrabány tanár úr is felajánlotta több festményét a díjalapba. A vetélkedő díjai egyébként minden évben értékes könyvjutalmak, melyet a szervezők gondosan válogatnak ki a kategóriához és díjhoz mérten.

⁷ Részlet Virág Kiss Anita Szilágyi Miklóssal készített, nyomtatásban eddig meg nem jelent interjújából.

volt rendezvényt a legnehezebb megtartani, fejleszteni, nem elrontani. A KMV jövőjét tekintve még sincsenek aggályaim, mert osztom Varnyú Ilona nézetét, miszerint az egész vetélkedő öngerjesztő kezdeményezésként indult, és igazából ma is az.

E szöveg megírása előtt, bevallom, gondban voltam, hogyan illusztráljam azt az egyszerű ténytet, amit mindenki tud a KMV-vel kapcsolatban: azt, hogy a vetélkedő a vajdasági művelődési, művészeti, kulturális lét egyik alappillére lett, hiszen sokan azok közül, akik valamilyen módon kapcsolatba kerültek vele, meghatározó személyiségek lettek az itteni kulturális tér és potenciál fenntartásában. S végül mi sem volt egyszerűbb, mint ezt bizonyítani.

Szilágyi Miklós úgy véli, „a Középiskolások Művészeti Vetélkedője egy olyan regionális öszzművészeti vetélkedő, melynek nincs párja sem országunkban, sem a környező államokban. Tekintettel arra, milyen széles művészeti skálán tevékenykedhetnek a középiskolások, valóban lehetővé teszi a művészi alkotást, vetélkedést és további fejlődést. Ha csak megnézzük, hány zenész, festő, szavaló, színész, újságíró, műsorvezető kezdte szárnyait bontogatni az óbecsei Városi Színház deszkáin, hamar kiderül, mennyire jelentős vetélkedőről van szó, és mennyivel több ez mint egy egyszerű versengés. Bízunk benne és hisszük, hogy munkánk által közösséget is építünk, mivel a középiskolások sokszor egyetemi éveik után is visszajárnak a vetélkedőre nosztalgiazásképpen, és azért is, hogy megnézzék a fiatal tehetségeket. Amennyiben olyan közeget tudunk teremteni, mely megtartja a középiskolásokat, és ahova szívesen térnek vissza az egykori versenyzők, elértük a célunkat. Úgy hiszem, hogy az utóbbi tíz évben sikerült ezt megteremtenünk, és ismét méltó fényében tündökölt a KMV. Az ötvenedik KMV-n együtt volt fiatal s idős, tanár és diák, mentor és mentorált, és azt hiszem, erről kell, hogy szóljon mindig a KMV. Egy háromnapos fesztivál, ahol a vetélkedő mellett a fiatalok ismerkednek tapasztalatot szereznek és komoly, életre szóló kritikát kapnak.”⁸

Átolvasva az elmúlt ötven év nyerteseinek névsorát, több mint száz olyan név került elő, akik először versenyzőként, majd tanárként, szervezőként, zsűritagként, igazából bárhogy, de tevőlegesen, aktívan és hosszú távon járultak hozzá a KMV-hez, vagy a vajdasági magyar kultur-, illetve művészeti élet fenntartásához.⁹ Vannak köztük igazgatók, Jászai- és Pataki-gyűri díjas színészek, dramaturgok, drámaírók, írók, egyetemi taná-

---

⁸ Lásd az előző jegyzetet.

⁹ A névsor a monográfiában lesz fellelhető.

rok, újságírók (köztük olyanok, akiknek nevét ma rangos vajdasági pályázatok viselik), az irodalmi, oktatási és művelődési élet aktív résztvevői és irányítói, a vajdasági népzenei, népművészeti élet ékes képviselői és éltetői, akik a Vajdaság több településén oktatnak jelenleg néptáncot és népi éneket. Ők azok, akik a KMV-n keresztül már középiskolásként megmutatták, mi érdekli őket: a kultúra, a művelődés, a sajtó, a művészet, az irodalom. Munkásságuk illusztrálja legjobban a Középiskolások Művészeti Vetélkedőjének sikerességét.

Állíthatom, hogy politikai hovatarozástól és az eltérő nézőpontoktól függetlenül a mai napig mindenkinek egyformán szívügye a KMV. Ennek ékes példája az idei 50. megmérettetés, a gerillaakciók felkéréseire ugyanis senki nem mondott nemet. Nem állíthatom, hogy a KMV ugródeszka, mert semmi sem lehet az, ha nincs akarat. Ez az alkotási vágyukat megmutatni akaró fiatalok helyszíne, találkozóhelye, megmutatkozási lehetősége, és a mindenkori szervezőgárda folyamatosan azon ügyködik, hogy kategóriáiban és lehetőségeihez mérten a legjobb szakembereket biztosítson a számukra. Csak így lehet értelmes, gondolkodó, akaró és alkotó utánpótlást nevelni.

S ha mindez mégsem lenne elég bizonyíték, legyen az a 2003-ban elnyert Szenteleky Kornél Irodalmi Díj, melyet a vajdasági magyar irodalmi életben végzett kiemelkedő tevékenységéért nyert el a vetélkedő, valamint a 2014-ben elnyert díj, melyet Óbecse Község adományozott a rendezvénynek azokért az eredményekért, amelyeket a művészet, a társadalmi fejlődés és a község tekintélyének növelése érdekében valósított meg. Legyen ez a kis történeti kalauz bizonyíték arra, hogy bár a kreatív hozzáállás, a tehetség kiaknázása, segítése több időt, energiát és munkát igényel egy pedagógus részéről, a Középiskolások Művészeti Vetélkedőjének ötven éve azt példázza, hogy megéri.

Irodalom

BAGI Ferenc 1979. A megszokottság árnyékában? Jegyzet a Középiskolás Irodalmi Vetélkedőről = *Híd*, 5. 612–618.

BORDÁS Győző 1976. Krónika. Egy vetélkedő margójára = *Híd*, 5. 684.

BORDÁS Győző 1978. Krónika. Középiskolás Irodalmi Vetélkedő Becsén = *Híd*, 5. 687.